

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

ISSN 2081-6960

eISSN 2544-0659

Zeszyty Naukowe

Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Scientific Journal

Warsaw University of Life Sciences – SGGW

PROBLEMY ROLNICTWA ŚWIATOWEGO

PROBLEMS OF WORLD AGRICULTURE

Vol. 17 (XXXII)

No. 3

Warsaw University of Life Sciences Press

Warsaw 2017

Jakub Kraciuk¹

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Konkurencyjność gospodarki Polski na tle gospodarek krajów Europy Środkowo-Wschodniej UE11

Competitiveness of the Polish Economy in Comparison with the Economies of Central and Eastern Europe EU11

Synopsis. Celem opracowania było ukazanie międzynarodowej pozycji i zdolności konkurencyjnej polskiej gospodarki na tle innych krajów nowo przyjętych do Unii Europejskiej w latach 2007-2017. Stwierdzono, że w rankingu konkurencyjności World Economic Forum analizowane kraje znalazły się powyżej trzydziestej pozycji. W ostatnim dziesięcioleciu nastąpiło pogorszenie pozycji konkurencyjnej w przypadku większości analizowanych krajów, natomiast Polska poprawiła pozycję konkurencyjną o 19 pozycji i znajduje się obecnie na 36 pozycji. Główną słabością polskiej gospodarki jest zbyt mała jej innowacyjność, niewystarczająca efektywność rynku pracy oraz niedoskonałość instytucji wspierających gospodarkę.

Słowa kluczowe: konkurencyjność, pozycja konkurencyjna, gospodarka Polski i nowoprzyjętych krajów UE

Abstract. The aim of the study was to show the international position and competitiveness of the Polish economy rece in comparison with the economies of other countries newly admitted to the European Union in 2007-2017. It was found that in the ranking of competitiveness of the World Economic Forum analysed countries were above the thirtieth position. In the last decade there has been a deterioration of the competitive position in most of the analysed countries, while Poland has improved its position by 19 positions. Poland is currently in 36th position. The main weakness of the Polish economy is its insufficient innovativeness, insufficient labour market efficiency and imperfection of institutions supporting the economy.

Key words: competitiveness, competitive position, economy of Poland and newly admitted EU countries

Wstęp

Współczesna gospodarka światowa charakteryzuje się szybko postępującymi procesami globalizacją, internacjonalizacji, regionalizacji oraz integracji. Zjawiskom tym towarzyszy także wzrost intensywności konkurencji, a także poprawa międzynarodowej konkurencyjności gospodarek krajów uczestniczących w tych procesach. W latach 2004-2013 Unia Europejska uległa rozszerzeniu o 11 nowych państw członkowskich z obszaru Europy Środkowo-Wschodniej. Przystąpienie nowych krajów do tego ugrupowania postawiło przed nimi wyzwanie budowy gospodarek zdolnych do

¹ dr hab., prof. SGGW, Katedra Ekonomiki Rolnictwa i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych SGGW w Warszawie, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, e-mail: jakub_kraciuk@sggw.pl

konkurowania zarówno na jednolitym rynku europejskim, jak też na rynku globalnym. Celem artykułu było ukazanie międzynarodowej pozycji i zdolności konkurencyjnej polskiej gospodarki na tle innych krajów nowo przyjętych do Unii Europejskiej oraz przedstawienie ważniejszych czynników determinujących tę konkurencyjność. Analizę oparto na rankingach konkurencyjności państw, które są publikowane w raportach przygotowywanych przez Światowe Forum Ekonomiczne (*WEF*). Przedstawiono metodykę badań konkurencyjności stosowaną przez *WEF*, także dokonano analizy filarów konkurencyjności polskiej gospodarki.

Istota międzynarodowej konkurencyjności gospodarki

Współcześnie konkurencyjność uznawana jest za jeden z najistotniejszych przedmiotów refleksji w naukach ekonomicznych, politycznych oraz naukach o zarządzaniu (Mróz, 2016). Rozwijanie i pogłębianie badań nad zjawiskiem konkurencyjności stworzyło pole do szerokiej dyskusji. Pojawiło się wiele problemów natury koncepcyjnej i metodologicznej. Kwestią zasadniczą był brak jednoznacznej, powszechnie akceptowanej definicji pojęcia, co niejednokrotnie prowadziło do sporów terminologicznych i metodologicznych. Toczyła się także debata dotycząca istoty studiów nad konkurencyjnością, ponadto pojawiały się wątpliwości czy problem konkurencyjności, właściwy dotychczas przede wszystkim dla poziomu mikro, czyli odnoszący się głównie do przedsiębiorstw, może być przeniesiony na poziom państwa czy regionu (Bronisz, 2013).

Jednym z głównych krytyków koncepcji konkurencyjności gospodarki był P. Krugman (1994) i (1996). Swoją krytykę oparł on na trzech filarach. Po pierwsze, firmy, które tracą przewagę konkurencyjną, z czasem popadają w trudności finansowe i w efekcie przestają istnieć. W skali makro nie da się jednak wyznaczyć „dolnych granic konkurencyjności” – kraje nie znikają z rynku, nie ma więc podstaw do rozpatrywania ich konkurencyjności. Po drugie, konkurowanie przedsiębiorstw jest grą o sumie zerowej. Firma oferująca bardziej konkurencyjne produkty i usługi, osiągając ponadprzeciętne zyski, „wygrywa finansowo” kosztem mniej konkurencyjnej. Przeniesienie tej analogii na poziom makro oznacza, że sukces jednego kraju przekłada się na stratę dla drugiego, co w efekcie prowadziłoby do istnienia wygranych i przegranych w handlu zagranicznym. Ponieważ każdy kraj posiada w czymś przewagę komparatywną, nie ma teoretycznych podstaw do powrotu do założeń merkantylistycznych. Po trzecie, konkurencyjność eksportu jest determinantą sukcesu małych gospodarek otwartych, jednak w przypadku bardziej samowystarczalnych, dużych gospodarek, wzrost gospodarczy nie zależy głównie od sukcesu w handlu międzynarodowym, tylko od umiejętności efektywnego wykorzystania i redystrybucji wytworzonych zasobów (Żmuda, Molendowski, 2016).

Zwolennicy konkurencyjności gospodarki uważają, że w koncepcji tej przedstawia się współczesne ujęcie fundamentalnych problemów rozwoju gospodarczego, osadzone w realiach globalizacji (Reinert, 1995; Radło, 2008). Centralnym punktem rozważań nad międzynarodową konkurencyjnością gospodarki jest bowiem próba odpowiedzi na pytania, które teoretycy ekonomii stawiali sobie od wieków: dlaczego kraje osiągają różne wyniki w rozwoju społeczno-gospodarczym, co leży u podstaw tych różnic oraz w jaki sposób można kształtować rozwój kraju i wzrost dobrobytu jego obywateli w oparciu o maksymalizację korzyści z handlu międzynarodowego w długim okresie (Wysokińska, 2001). Zdaniem M.E. Portera konkurencja rozgrywa się wprawdzie między

przedsiębiorstwami, jednak oprócz czynników społecznych i kulturowych, muszą także istnieć czynniki makroekonomiczne, które sprawiają, że można zajmować się przewagą konkurencyjną danych narodów (Porter, 1990).

Ponieważ konkurencyjność narodowa nie jest mierzalną bezpośrednio ekonomiczną kategorią, trudno jest o przedstawienie jej jednoznacznej i obiektywnej definicji. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*OECD*) definiuje konkurencyjność jako zdolność, w tym wypadku kraju, do sprostania międzynarodowej konkurencji oraz trwałego zapewnienia wysokiej stopy zwrotu od zastosowanych czynników produkcji i wysokiego poziomu zatrudnienia (Misztal, 2009). W publikacjach Unii Europejskiej zawarte jest stwierdzenie, że przemysłowa konkurencyjność krajów zależy od ich zdolności do zachowania na rynku równowagi między importem a produkcją wewnętrzną, która to równowaga jest w zgodzie z efektami uzyskanymi w eksporcie (Lubiński, 1995). Według Międzynarodowego Instytutu Rozwoju Zarządzania (*IMD*) międzynarodowa konkurencyjność gospodarki jest to zdolność do tworzenia większego dochodu (bogactwa) z dostępnych zasobów i osiąganie wyższej efektywności gospodarowania w porównaniu z konkurentami na rynkach światowych (*The World Competitiveness Yearbook*, 1995). Wreszcie według Światowego Forum Ekonomicznego (*WEF*) konkurencyjność to zespolenie instytucji, polityki i czynników, które determinują poziom produktywności danego kraju. Zdaniem ekspertów *WEF* wysoki poziom produktywności pozwala osiągnąć wysokie dochody i wysoki poziom życia obywateli danego kraju. Według autorów *Global Competitiveness Report* (<http://www.weforum.org/reports>) gospodarka konkurencyjna to taka, którą cechuje szybszy, w porównaniu z innymi krajami, wzrost w średnim i długim okresie (Sala-i-Martin i in., 2008). Koncepcja *WEF* łączy zatem dwa aspekty konkurencyjności gospodarki: statyczny, przez postrzeganie produktywności jako czynnika decydującego o poziomie dochodów, oraz dynamiczny – ujmujący ją jako determinantę potencjalnego wzrostu gospodarczego.

Koncepcje konkurencyjności makroekonomicznej

Problem konkurencyjności makroekonomicznej stał się bardzo istotnym, wieloaspektowym i wielowymiarowym obszarem prac badawczych. Badania te idą w dwóch kierunkach. Po pierwsze w stronę analiz teoretycznych konkurencyjności makroekonomicznej lub międzynarodowej oraz uchwycenia jej empirycznego wymiaru. Po drugie w stronę zidentyfikowania źródeł i sposobów budowania przewag konkurencyjnych poszczególnych krajów (Wosiek, 2016). Pochodną tych rozważań są definiowane dwa odmienne w swej naturze pojęcia: międzynarodowa pozycja konkurencyjna i międzynarodowa zdolność konkurencyjna (Bieńkowski, 1996). Z pierwszym podejściem związane są najczęściej definicje konkurencyjności międzynarodowej typu wynikowego, a z drugim – definicje typu czynnikowego. Międzynarodowa pozycja konkurencyjna (konkurencyjność *ex post*), odnosi się do udziału gospodarki w szeroko rozumianej wymianie gospodarczej kraju. Na pozycję konkurencyjną duży wpływ ma stan jego równowagi ekonomicznej, poziom inflacji, bezrobocie, kierunek zmian w równowadze budżetowej oraz sytuacja na rachunku bieżącym, poziom zadłużenia międzynarodowego i rezerw walutowych oraz tendencje w kursie walutowym (Bossak, Bieńkowski, 2004). Z kolei międzynarodowa zdolność konkurencyjna (konkurencyjność *ex ante*) jest definiowana jako długofalowa zdolność do sprostania konkurencji międzynarodowej. Zmiana zdolności konkurencyjnej

kraju określana jest sumaryczną zmianą wartości czynników ją określających, do których należą inwestycje w działalność gospodarczą o wyższej wartości dodanej, tj. przechodzenie sektorów oraz branż o niskiej produktywności, niskiej technologii, pracochłonnych, do sektorów oraz branż o wysokiej produktywności, wysokiej technologii oraz opartych na wiedzy, a co za tym idzie – poprawienie struktury eksportu zgodnie z odpowiednim zmianami w gospodarce regionalnej i eksporcie regionalnym (Misala, 2002).

J. Borowski wyróżnia trzy koncepcje konkurencyjności makroekonomicznej (Borowski, 2015). Pierwsza z nich jest to teoria udziałowa konkurencyjności oparta na udziale w rynku światowym. W teorii tej wskazywano, że niższe koszty pracy i polityka protekcyjna państwa może prowadzić do zwiększenia udziału kraju w gospodarce światowej a tym samym do poprawy jego konkurencyjności. W tym przypadku konkurencyjność narodowa była uznawana za grę o sumie zerowej, co oznaczało, że dany kraj mógł powiększyć swą konkurencyjność tylko kosztem innego kraju. Koncepcja ta była oparta na teorii J. Robinson znanej z lat trzydziestych XX wieku, zwanej polityką zubożania sąsiada (*beggar thy neighbour policy*). Drugą, z wymienionych przez Borowskiego, jest teoria kosztowa konkurencyjności narodowej. Upatruje ona źródeł konkurencyjności w korzyściach kosztowych z tytułu lokalizacji. Podstawą konkurencyjności narodowej w tej teorii mogą być również niskie koszty pracy, które przyczyniają się do napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych i prowadzą do osiągnięcia wysokiej dynamiki wzrostu gospodarczego.

Dalszy postęp prac nad konkurencyjnością makroekonomiczną coraz wyraźniej zmierzał w kierunku uznania efektywności jako źródła uzyskiwania przewagi konkurencyjnej. Teoria efektywnościowa traktuje konkurencyjność jako zdolność do osiągnięcia dobrych rezultatów ekonomicznych, takich jak wysoki poziom życia i wzrost gospodarczy. Taką koncepcję od 2000 roku przyjęło Światowe Forum Gospodarcze i od 2003 roku Międzynarodowy Instytut Zarządzania (IMD) przy opracowywaniu kolejnych raportów o konkurencyjności międzynarodowej. Miało to miejsce pod wpływem nowej efektywnościowej koncepcji teoretycznej, której najbardziej znanym reprezentantem jest M. Porter, a do której w 1994 roku dołączył P. Krugman.

Metodyka badań konkurencyjności makroekonomicznej

Dobrym polem badawczym do analizowania zmian w konkurencyjności makroekonomicznej jest warstwa teoretyczna stanowiąca tworzywo do konstruowania indeksów konkurencyjności międzynarodowej w Globalnym Raporcie Konkurencyjności (*The Global Competitiveness Report*) opracowywanym i publikowanym przez Światowe Forum Gospodarcze (*World Economic Forum (WEF)*). Wielkie zasoby finansowe przeznaczone na badania przez tę organizację, przyciągają uwagę najwybitniejszych teoretyków zajmujących się problematyką konkurencyjności narodowej. Owocuje to nowymi koncepcjami teoretycznymi oraz coraz bardziej dokładnymi rekomendacjami w sprawie jej polepszania (Borowski, 2015). Ranking konkurencyjności tworzony przez Światowe Forum Gospodarcze porządkuje badane kraje wg ich konkurencyjności wynikającej z opracowanego w tym celu wskaźnika. Jest on obecnie wyliczany na bazie 114 czynników, zestawionych w 12 filarach, które w odniesieniu do poszczególnych krajów podzielono na 3 kategorie: podstawowe (*basic requirements*), poprawiające efektywność (*efficiency enhancers*) oraz innowacje i lokalne powiązania biznesowe (*innovation and*

sophistication factors). W ramach każdego czynnika poszczególnym krajom przypisywane są oceny w przedziale 1-7, gdzie 1 oznacza najniższą oceną, a 7 – najwyższą możliwą. Wykaz czynników, na bazie których określana jest pozycja konkurencyjna badanych krajów zawiera tabela 1.

Globalny Indeks Konkurencyjności		
Czynniki podstawowe	Czynniki poprawiające efektywność	Innowacyjność i powiązania sieciowe
Filar 1 - Otoczenie instytucjonalne Filar 2 - Infrastruktura Filar 3 - Otoczenie makroekonomiczne Filar 4 - Zdrowie i szkolnictwo podstawowe	Filar 5 - Szkolnictwo wyższe i edukacja Filar 6 - Efektywność rynku dóbr Filar 7 - Efektywność rynku pracy Filar 8 - Rozwój rynku finansowego Filar 9 - Gotowość technologiczna Filar 10 - Wielkość rynku	Filar 11 - Kultura biznesu Filar 12 - Innowacyjność
		
Rozwój determinowany przez tradycyjne czynniki	Rozwój determinowany przez inwestycje	Rozwój determinowany przez innowacje

Schemat 1. Czynniki determinujące pozycję konkurencyjną kraju wg *Global Competitiveness Report*

Scheme 1. Factors determining the competitive position of the country according to Global Competitiveness Report

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *The Global Competitiveness Report 2016–2017*, Klaus Schwab (ed.), World Economic Forum, Geneva 2016, s. 5.

Przy obliczaniu syntetycznego wskaźnika pozycji konkurencyjnej ważne znaczenie ma umiejscowienie danego kraju w odpowiednich grupach rozwoju. Wyróżnia się przy tym trzy etapy rozwoju gospodarczego oraz dwa etapy pośrednie. Wagi przypisywane dla poszczególnych grup filarów zależą od wartości PKB per capita badanego kraju.

Tabela 1. Wagi czynników determinujących pozycję konkurencyjną kraju ze względu na poziom rozwoju (PKB per capita)

Table 1. Weights of factors determining the country's competitive position based on the level of development (GDP per capita)

Wyszczególnienie	Poziom 1 opierający się na podstawowych czynnikach	Przejście z poziomu 1 do poziomu 2	Poziom 2 opierający się na podnoszeniu efektywności	Przejście z poziomu 2 do poziomu 3	Poziom 3 opierający się na innowacjach
PKB per capita(w USD)	<2000	2000 - 2999	3000- 8999	9000-17000	>17000
Waga dla czynników podstawowych (w %)	60	40-60	40	30-40	20
Waga dla czynników poprawiających efektywność (w %)	35	35-50	50	50	50
Waga dla czynników poprawiających innowacyjność (w %)	5	5-10	10	10-30	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *The Global Competitiveness Report 2016–2017*, Klaus Schwab (ed.), World Economic Forum, Geneva 2016, s. 38.

Jak wynika z danych zestawionych w tabeli 2, w rankingu *WEF* czynniki podstawowe mają kluczowe znaczenie dla gospodarek, których rozwój oparty jest przede wszystkim na tradycyjnych czynnikach wytwórczych (ich PKB per capita nie przekracza 2000 USD). Czynniki proefektywnościowe są istotne dla tych gospodarek, których rozwój opiera się przede wszystkim na inwestycjach (PKB per capita w przedziale 3000-17000 USD). Czynniki innowacyjne i zwiększające zaawansowanie technologiczne są szczególnie ważne dla krajów, których rozwój napędzany jest przez innowacje. Są to kraje znajdujące się na najwyższym (trzecim) poziomie rozwoju gospodarczego (ich PKB per capita przekracza 17000 USD) (Molendowski, 2016).

Pozycja konkurencyjna Polski na tle krajów Europy Środkowo-Wschodniej nowo przyjętych do Unii Europejskiej

Z ostatniego raportu *WFE The Global Competitiveness Report 2016–2017* wynika, że najbardziej konkurencyjną gospodarką na świecie jest gospodarka Szwajcarii. Do kolejnych krajów posiadających konkurencyjne gospodarki możemy zaliczyć: Singapur, Stany Zjednoczone, Holandia, Niemcy. Nowo przyjęte kraje Unii Europejskiej z Europy Środkowo-Wschodniej w tym zestawieniu znalazły się na pozycjach od 30 (Estonia) do 74 (Chorwacja).

Tabela 2. Ranking krajów UE 11 na podstawie raportów WFE w okresie 2007-2017 (pozycja w rankingu światowym)

Table 2. Ranking of EU 11 countries based on WFE reports for the period 2007-2017 (position in world ranking)

Kraj	Pozycja w rankingu światowym									
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Liczba krajów	131	134	133	139	142	144	148	144	140	138
Bułgaria	79	76	76	71	74	62	57	54	54	50
Chorwacja	57	61	76	77	76	81	75	77	77	74
Czechy	41	33	31	36	38	39	46	37	31	31
Estonia	27	32	35	33	33	34	32	29	30	30
Litwa	38	44	53	47	44	45	48	41	36	35
Łotwa	45	54	68	70	64	55	52	42	44	49
Polska	51	53	46	39	41	41	42	43	41	36
Rumunia	74	68	64	67	77	78	76	59	53	62
Słowacja	41	46	47	60	69	71	78	75	67	65
Słowenia	39	42	37	45	57	56	62	70	59	56
Węgry	47	62	58	52	48	60	63	60	63	69

Źródło: opracowanie własne na podstawie: The Global Competitiveness Report – różne lata, World Economic Forum, Geneva 2007-2017.

W badanym okresie 2007-2017 pozycja wszystkich analizowanych krajów Europy Środkowo-Wschodniej uległa zmianom. Spadek w rankingu odnotowało sześć krajów: Słowacja, Węgry, Słowenia, Chorwacja, Łotwa i Estonia. Pięć analizowanych krajów

awansowało zaś w rankingu konkurencyjności. Najbardziej awansowały w tym rankingu Bułgaria, Polska i Rumunia. Należy jednak pamiętać, że zmiana pozycji w rankingu w górę lub dół nie musi oznaczać bezwzględnego wzrostu lub spadku konkurencyjności tych krajów, ponieważ w tym czasie konkurencyjność innych krajów mogła wzrosnąć lub spaść w większym stopniu. Zatem zaakcentowane zmiany bezpośrednio wskazują na zmianę konkurencyjności względem innych krajów i nie muszą oznaczać także zmian ich konkurencyjności bezwzględnie.

W ostatnim rankingu konkurencyjności *WEF* z lat 2016-2017 na pierwszym miejscu wśród krajów UE 11 znalazła się Estonia (30 miejsce w rankingu światowym) a na kolejnych dwóch miejscach Czechy i Litwa. Polska znalazła się na czwartym miejscu wśród krajów UE 11 a na 36 miejscu w rankingu światowym, w którym w ostatnich dwóch latach uwzględniono 138 krajów (tab. 3) (Grynia, Marcinkiewicz, Sawlewicz 2016).

Tabela 3. Pozycja krajów UE 11 w rankingu opracowanym przez WEF z uwzględnieniem trzech grup czynników konkurencyjności w latach 2007–2008 oraz 2016–2017

Table 3. Position of EU 11 countries in the ranking developed by WEF taking into account the three groups of competitiveness factors in years 2007-2008 and 2016-2017

Kraj	Pozycja w rankingu światowym		Czynniki podstawowe-ranking		Czynniki zwiększające efektywność-ranking		Czynniki innowacyjne i zwiększające zaawansowanie technologiczne-ranking	
	2007-2008	2016-2017	2007-2008	2016-2017	2007-2008	2016-2017	2007-2008	2016-2017
Bułgaria	79	50	76	60	72	44	91	71
Chorwacja	57	74	53	68	61	68	53	92
Czechy	41	31	42	31	30	27	28	35
Estonia	27	30	29	20	27	28	35	33
Litwa	38	35	43	35	41	36	44	43
Łotwa	45	49	47	41	42	42	72	58
Polska	51	36	64	45	43	34	61	55
Rumunia	74	62	88	72	62	55	73	100
Słowacja	41	65	50	54	34	47	52	57
Słowenia	39	56	37	38	38	54	30	37
Węgry	47	69	55	69	40	56	43	97

Źródło: opracowanie własne na podstawie: The Global Competitiveness Report – różne lata, World Economic Forum, Geneva 2007-2017.

Pozycje konkurencyjną poszczególnych krajów determinowana jest przez różne czynniki. W *Global Competitiveness Report* wyróżniono trzy grupy czynników: podstawowe, zwiększające efektywność oraz innowacyjne i zwiększające zaawansowanie technologiczne. Spośród krajów UE11 pierwszą pozycję w zakresie czynników podstawowych i innowacyjnych posiada Estonia natomiast w zakresie czynników efektywnościowych Czechy. Polska zajmuje trzecią pozycję wśród krajów UE11 w zakresie czynników zwiększających efektywność, piątą w zakresie czynników innowacyjnych

i zwiększających zaawansowanie technologiczne oraz szóstą w zakresie czynników podstawowych. Odpowiednio w rankingu światowym pozycja Polski w zakresie czynników zwiększających efektywność jest 34, w zakresie czynników innowacyjnych i zwiększających zaawansowanie technologiczne 55 oraz w zakresie czynników podstawowych 36.

Spośród dwunastu podlegających ocenie filarów konkurencyjności stosunkowo wysokie miejsce w rankingu Polska uzyskała tylko w odniesieniu do trzech z nich, a mianowicie: wielkości rynku (21 pozycja na świecie), szkolnictwa wyższego i szkoleń (37 pozycja) oraz zdrowia i edukacji na poziomie podstawowym (38 pozycja).

Najsłabszymi stronami polskiej gospodarki, które znalazły swoje odzwierciedlenie w rankingu sporządzonym przez *WEF*, okazały się trzy filary konkurencyjności: efektywność rynku pracy, otoczenie instytucjonalne oraz innowacyjność. Na niską ocenę efektywności rynku pracy miały wpływ przede wszystkim takie aspekty jak: niewielki wpływ opodatkowania na zachęty do pracy oraz brak zdolności kraju do przyciągania nowych talentów. Na niską ocenę instytucji miały wpływ przede wszystkim takie aspekty instytucjonalne, jak: zbytne regulacje państwa, zbyt mała transparentność polityki państwa, niewielkie zaufanie do polityków. Z kolei słaba ocena dotycząca innowacyjności była przede wszystkim wynikiem: niewystarczających zakupów przez państwo nowych technologii i nowoczesnych produktów, słabej współpracy uniwersytetów z przemysłem w dziedzinie badań i rozwoju.

Tabela 4. Wartość oraz ranking czynników determinujących pozycję konkurencyjną gospodarki Polski w latach 2016–2017

Table 4. Value and ranking of factors determining the competitive position of Poland's economy in years 2016–2017

Czynniki podstawowe			Czynniki zwiększające efektywność			Czynniki innowacyjne i zwiększające zaawansowanie technologiczne		
Filary	Ran-king	War-tość*	Filary	Ran-king	War-tość*	Filary	Ran-king	War-tość*
Otoczenie instytucjonalne	65	4,0	Szkolnictwo wyższe i edukacja	37	5,0	Kultura biznesu	54	4,1
Infrastruktura	53	4,3	Efektywność rynku dóbr	47	4,6	Innowacyjność	60	3,4
Otoczenie makroekonomiczne	45	5,1	Efektywność rynku pracy	79	4,1			
Zdrowie i szkolnictwo podstawowe	38	6,2	Rozwój rynku finansowego	46	4,2			
			Gotowość technologiczna	46	4,8			
			Wielkość rynku	21	5,1			

* wartość w przedziale 1–7.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: The Global Competitiveness Report 2016–2017, Klaus Schwab (ed.), World Economic Forum, Geneva 2016, s. 298.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonej analizy konkurencyjności gospodarek krajów UE11 możemy stwierdzić, że w ostatnich dziesięciu latach nastąpiło względne pogorszenie pozycji konkurencyjnej większości tych krajów. Polska, jako jeden z pięciu analizowanych krajów, awansował w rankingu konkurencyjności WEF, przesuwając się w latach 2007-2017 o piętnaście pozycji do przodu. Na awans Polski w rankingu konkurencyjności miały wpływ przede wszystkim czynniki podstawowe, w przypadku których w analizowanych latach Polska awansowała w rankingu o 19 pozycji. Zdecydowanie mniejszy był awans Polski w zakresie czynników innowacyjnych i zwiększających zaawansowanie technologiczne. W zakresie tych czynników Polska w analizowanym okresie awansowała w rankingu o 6 pozycji. Pomimo poprawy pozycji konkurencyjnej polskiej gospodarki jej słabością w dalszym ciągu jest zbyt mała innowacyjność, a co za tym idzie, zbyt mała efektywność rynku pracy. A zatem jeśli Polska chce być krajem konkurencyjnym w perspektywie długookresowej i jednocześnie chce zmniejszać dystans do wysoko rozwiniętych krajów Unii Europejskiej, to musi pobudzić powstanie i rozwój przedsiębiorstw innowacyjnych, a do tego niezbędne jest zwiększenie wydatków na finansowanie sfery B+R, rozwijanie potencjału naukowego, zwiększenie nakładów na edukację oraz rozszerzenie programów umożliwiających podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Pomocne w tym względzie będzie także wspieranie przez państwo inicjatyw związanych z tworzeniem na terenie naszego kraju nowoczesnej formy współdziałania przedsiębiorstw (Pilarska, 2010).

Literatura

- Bieńkowski, W. (1996). Reaganomika i jej wpływ na konkurencyjność gospodarki polskiej, PWN, Warszawa.
- Borowski, J. (2015). Koncepcje teoretyczne konkurencyjności międzynarodowej. *Optimum. Studia Ekonomiczne*, 4(76), 25-42.
- Bossak, J.W., Bieńkowski, W. (2004). Międzynarodowa zdolność konkurencyjna kraju i przedsiębiorstw. Wyzwania dla Polski na progu XXI wieku, SGH, Warszawa.
- Bronisz, U. (2013). Metody badania konkurencyjności regionów, *Studia KPZK*, nr 150.
- Grynia, A., Marcinkiewicz, J., Sawlewicz, P. (2016). Konkurencyjność krajów UE-10 z perspektywy pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej. W: A. Grynia (red.), Czynniki ograniczające oraz poprawiające konkurencyjność nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej, Wydział Ekonomiczno-Informatyczny w Wilnie, Uniwersytet w Białymstoku, Wilno.
- Krugman, P. (1994). Competitiveness: A Dangerous Obsession. *Foreign Affairs*, 73 (2), 28-44.
- Krugman, P. (1996). Making Sense of the Competitiveness Debate, *Oxford Review of Economic Policy*, 12(3), 17-26.
- Lubiński, M. (1995). Konkurencyjność gospodarki. Pojęcie i sposób mierzenia. W: M. Lubiński (red.), Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski – uwarunkowania i perspektywy, Instytut Rozwoju i Studiów Strategicznych, Warszawa, nr 35.
- Porter, M. E. (1990). The Competitive Advantage of Nations, *The Free Press, A Division of Macmillan Inc.*, New York.
- Misala, J. (2002). Mierniki konkurencyjności gospodarki Polski, aspekty teoretyczne i wnioski dla Polski. *Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej SGH*, 12, 8-33.
- Misztal, P. (2009). Zdolność konkurencyjna Polskiej gospodarki w okresie 1998-2007 w świetle rankingów konkurencyjności międzynarodowej. w: Z. Kwaśnik, W. Żukow (red.), Aktualne wyzwania ekonomii, Radomska Szkoła Wyższa, Radom.
- Molendowski, E. (2016). Międzynarodowa pozycja konkurencyjna gospodarek – Polska na tle Grupy Wyszehradzkiej w okresie poakcesyjnym. *Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae*, 3, 85-96.

- Mróz, J. (2016). Determinanty i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarki. W: P. Urbanek, E. Walińska, (red.) *Ekonomia i nauki o zarządzaniu w warunkach integracji europejskiej, Ekonomia i Zarządzanie w Teorii i Praktyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Radło, M. J. (2008). Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar. W: W. Bieńkowski, M.A. Weresa (red.), *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*. Warszawa, SGH.
- Pilarska, Cz. (2010). Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki polskiej na tle innych państw Europy Środkowo-Wschodniej nowo przyjętych do Unii Europejskiej. W: Z. Dach (red), *Polska wobec procesów globalizacji. Aspekty społeczno-ekonomiczne*, PTE, Kraków.
- Reinert, E. (1995). Competitiveness and its Predecessors – a 500 Year across National Perspective. *Structural Change and Economic Dynamics*, 6, 23-42.
- Sala-i-Martin, X., Blanke, J., Drzeniek Hanouz M., Geiger, T., Mia, I., Paua, F. (2008). The Global Competitiveness Index: Prioritizing the Economic Policy Agenda. W: *The Global Competitiveness Report 2008-2009*, WEF, Geneva.
- Schwab, K. (ed.). (2016). The Global Competitiveness Report 2016–2017, World Economic Forum, Geneva.
- The Global Competitiveness Reports. Pobrano z: <http://www.weforum.org/reports>, stan na 30.08.2017
- The World Competitiveness Yearbook 1995. IMD Lausanne, World Economic Forum Geneva.
- Wosiek, R. (2016). Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki – aspekty teoretyczne. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 269, 235-244.
- Wysokińska, Z. (2001). Konkurencyjność w międzynarodowym i globalnym handlu technologiami. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Żmuda, M., Molendowski E. (2016). W poszukiwaniu istoty konkurencyjności gospodarki narodowej: Studium interdyscyplinarne. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 3(81), 323-333.